

ACC. N:R M. 8611:1-16.

Landskap: Halland Upptecknat av: Brou Jansson
Härad: Höks Adress: Skottorp
Socken: Diverse s:n Berättat av: olika personer
Uppteckningsår: 1942 Född år i

Hu
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gärdsgårdar:

s. 1-16.

ctn. II: 41.

ACC. NR. M. 8611 : 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

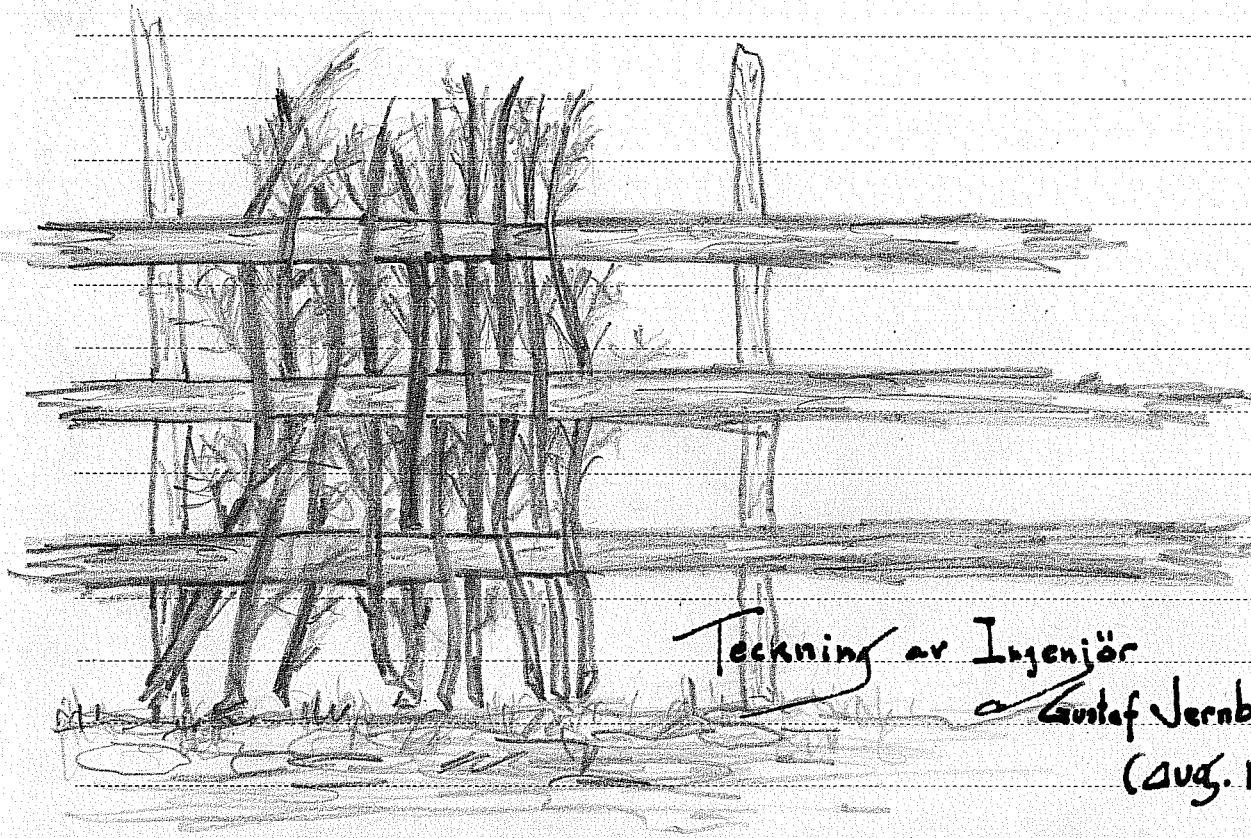
I hela södra Halland utom i kust-
socknarna, Skummeslöv, Labalms landsförs-
samling, Fjärby, har man förträff-
ligt risgärdesgårdar. En vanlig gärdesgård-
typ var ännu man satte två stolpar
i marken och sedan en stycke därifrån
sattes åter ut för varandra två par stolpar
emellan stolparna lades ris.

ACC. NR. M. 8611:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

En vanlig gärdesgårds typ i södra
Halland var följande:

Teckning av Ingenjör
Gustaf Jernbjelke.
(Aug. 1942.)

I Södra Halland förekom före gärdesgärdestypen fig 30 c i prof. Svikens frägelista. Man band slänorna med vidjör. Dessa gjordes på samma vintern, då man hade god tid till sådant arbete.

Man hade också en gärdesgärdestyp liknande ing. Jernbjelkes Fockning; (men med den skillnaden att) man använde avkvistade grenar alldeles som fig 30 d. i prof. Svikens frägelista. Dessa grenar stada emellan vid lodrän.

Perth händer till de ovan nämnda gärdesgärdestar i Rännestörs och Skummetörs socknar. Dock förekom inte

ACC. N:R. M. 8611:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

några sådana gärdesgårdar i
den delen av Skanmeslövs församling,
som ligger närmast havet.

Berättaren är den person, som
entligt mitt förmenande äger stort
kunnskap i fråga om gammal bygde-
kultur i södra Halland.

ACC. N:R. M. 8611:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Risgärde hade man på fälads markerna i Kövlinge, Norr m. fl. platser i Yphey. Man satte upp två stölpar utifrån varandra och lade ris emellan. Helst amerik. Det beströ med slånor vid jor.

ACC. NR. M. 8611:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Risgärdesgårdar hade man som
jag minnes säger berättaren.
Man satte två stakar ut för var-
andra och lade ris smellan.
Det var ca en meter mellan
varje par stakar. Det var med
lök och björkis, som användes
Om de två stakarna, som stod i en
rätt, var trätt på en hank av en
björkvidja.

Risgärde ^{var} gjort så, att man såg
två stolpar utanför varandra och
sedan en stycke ifrån åter en
par stolpar; sedan lades ris
emellan. Helst enesis användes, där
det fanns gott om sådant, annars
kunde vilket ris som helst använ-
das. Sådant risgärde förekom bl. a.
i Rännestöv.

Risgrenarna möttes inte på sam-
ma plats utan risgrenarna lades
liksom så att man "murede". Då höll
risgärdet välte. Överst vid stolpar-
na (sedan där) hade man fäst vidjer
för att kreaturen ^{ej skulle} föra upp riset och
hålla i hop gärdet.

ACC. N:R. M. 8611:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Man hade även ~~stygårds~~ gård närom
fig 30 a i prof. Eriksons fågelista. Skill-
naden var emellertid att slansorna
voro lagda lika mycket på våda
håll. Fur användes mest och de
kvävdes. Sådant gärd förekom
på Hallandsås samt i Flamma-
bygget i Rännestön.

ACC. N:R. M. 8611:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Man hade sådant gärd som fig.
30 d. i prof. Ericsons frågelist. Det
kallades för risgärd och var ungefär
130 cm. högt. Det användes där det
björnas gött om sten. Reint såg
sådant risgärd i Rännelövs socken.
Det användes till inläggningar för kreatur
särskilt på viltanta marker. Björk
användes huvudsakligen men även
vide.

ACC. N.R. M. 8611:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Man hade i Hemmestöv i Ö. Kamp
sorken risgärde liknande fig 30 d.
i prof. Britens prägelsta. Man satte
ned snepälare i marken och fläta-
de ris emellan pälarna. Det var
lite all slags ris man använde.
Risgärdet användes dels till att
vara inlägnad för kreatur dels till
att skydda för sanden.

ACC. N:R. M. 8611:11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
" ARKIV

Vid Skenshygget i Knäred fanns
risgårde. Två pålar hade satts
till buds. ^{och ris lades emellan} Man hade gårdsgårdar
liknande fig 30 c och fig
30 d. i prof. Serikons prägelista.

Berät. har inte sett något av gärdes-
gärdarna, som upptogs i prof. Euxerus
frågelista, i Veinge. Man hade fått om
sten och stengärdsgärder användes
alltid som berät. vet.

Jordgärde hade man i nr 1 Böleys
i Veinge socken. Innan laga mätning
skett hade man c:a 1500 tunnland fälads-
mark och där hade bönderna kreaturen
tillsammans. En gård följde landvägen
i hela byn och emellan åkrarna
och vägen var uppkastat en jordgärd
i stället för jordgärd. I bland hade
man lejda växtare dessa kallades
byre. Fäladsmarken började lite från

ACC. NR. M. 8611:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

byrne. Närmark Kapellet var ingen
fädd. För ca 50 år sedan var det
endast gjungbuden där. Dessa brändes
på våren för att gränt skulle växa
bättre där. Sedan har plantorals
skog på detta område.

ACC. N:R. M. 8611:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Man hade valler till en inträ-
na kreaturen. Några ris gårdar
för kreaturen ha ej förekommit i
den trakt, där berättelsen är född.
nämligen Mellby. Lakalms lands församling

ACC. N:R. M. 8611:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Varken ris- eller stengärde använde
man (inte) i Mellby i Lunds landsfö-
rsamling. Stengärde fanns g. ty det fanns
ej sten i trakten. Man hade i stället
jordgärde, som vara ungefär 2 alnar
höga. Garderna gjordes av gräslorvor
eller rällare gjungtorvor och lades
vid märkene.